1568674

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ САДІВНИЦТВА
Селекційно-технологічний відділ
Лабораторія селекції та технології вирощування ягідних культур

І. В. Гриник, В. В. Москалець, Т. З. Москалець, Ю. М. Барат
В. В. Любич, В. М. Пелехатий, Н. П. Пелехата, О. Б. Овезмирадова

Селекційно-технологічні основи вирощування обліпихи крушиноподібної в умовах Полісся й Лісостепу України

МОНОГРАФІЯ

У монографії узагальнено вітчизняні та зарубіжні матеріали і висвітлено науково-практичний досвід Інституту садівництва НААН щодо селекції, розсадництва, складових технології вирощування обліпихи крушиноподібної в умовах Лісостепу й Полісся України. Наведено характеристику нових форм і сортів обліпихи Інституту садівництва НААН. Розроблено науково-обґрунтовані складові технології формування високопродуктивних насаджень цієї культури.

Ця книга має безперечний інтерес для наукових і практичних фахівців – біологів, генетиків, селекціонерів, агрономів. Вона може бути детальним навчальним посібником для науково-педагогічних працівників і студентів, що спеціалізуються на генетиці та селекції, вивченні біохімії, технології вирощування й перероблення плодів обліпихи.

ЗМІСТ

ВСТУП 6

1. СУЧАСНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ОБЛІПИХИ КРУШИНОПОДІБНОЇ 7

2. БОТАНІЧНА, МОРФОЛОГІЧНА ТА ЕКОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ HIPPOPHAE L. 15

3. ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ГЕНОТИПІВ ОБЛІПИХИ КРУШИНОПОДІБНОЇ ЗА ЕКОЛОГО-АДАПТИВНИМ І ПРОДУКТИВНИМ БІОЛОГІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ДЛЯ СЕЛЕКЦІЇ ТА ІНТЕНСИВНОГО САДІВНИЦТВА 22

3.1. Селекційні аспекти формування еколого-адаптивних генотипів обліпихи крушиноподібної 22

3.1.1. Селекційні завдання зі створення еколого-адаптивних генотипів 23

3.1.2. Основні етапи селекційної роботи 24

3.1.3. Способи проведення гібридизації обліпихи 27

3.1.4. Методологія селекційного процесу з формування і добору чоловічих форм обліпихи крушиноподібної 29

3.1.5. Принципи використання індукованого мутагенезу в селекції обліпихи 31

3.1.6. Вирощування і добір сіянців обліпихи 33

3.1.7. Методика вивчення вихідних форм обліпихи 35

3.1.8. Спосіб опису генетичного матеріалу обліпихи 39

3.1.9. Методика добору високопродуктивних форм обліпихи за показниками урожайності 43

3.2. Методологія оцінки селекційного матеріалу за стійкістю до несприятливих екологічних чинників 44

3.2.1. Оцінка стійкості рослин обліпихи до збудників хвороб і шкідників 44

3.2.2. Особливості оцінки рослин-запилювачів обліпихи 49

3.2.3. Методика оцінки і добору рослин обліпихи за посухостійкістю, зимо- та морозостійкістю 50

3.2.3.1. Визначення зимостійкості рослин у польових і лабораторних умовах 51

3.2.3.2. Оцінка рослин обліпихи за посухо- і жаростійкістю 54

4. РЕЗУЛЬТАТИ СЕЛЕКЦІЇ З ОБЛІПИХИ КРУШИНОПОДІБНОЇ В ІНСТИТУТІ САДІВНИЦТВА НААН УКРАЇНИ 56

4.1. Оцінка нових чоловічих форм обліпихи крушиноподібної за життєздатністю пилку, тривалістю цвітіння, стійкістю до несприятливих чинників довкілля 59

4.2. Оцінка сортів і перспективних форм обліпихи за морозостійкістю 66
4.3. Оцінка сортів і перспективних форм обліпихи за посухостійкістю 79
4.4. Методологічні передумови та формування генетичного профілю нових форм обліпихи крушиноподібної 82
4.5. Морфологічні ознаки, біологічні властивості та господарсько-цінні показники нових форм обліпихи крушиноподібної 90
4.5.1. Сорт обліпихи крушиноподібної Адаптивна 90
4.5.2. Сорт обліпихи крушиноподібної Особлива 92
4.5.3. Сорт обліпихи крушиноподібної Надійна 95
4.5.4. Сорт обліпихи крушиноподібної Оляна 96
4.5.5. Сорт обліпихи крушиноподібної Китайгородська 99
4.5.6. Сорт-запилювач обліпихи крушиноподібної Обрій 100
4.5.7. Сорт обліпихи крушиноподібної Пагорбова дублянська 101
4.5.8. Сорт-запилювач обліпихи крушиноподібної Струмковий дублянський 102
4.5.9. Форма обліпихи крушиноподібної Срібнолиста 5а 103
4.5.10. Форма обліпихи крушиноподібної Морквяна 105
4.5.11. Форма обліпихи крушиноподібної Ранкова (1-15-8Д) 106
4.5.12. Форма обліпихи крушиноподібної 1-15-10 108
4.5.13. Форма обліпихи крушиноподібної 1-15-2 109
4.5.14. Форма обліпихи крушиноподібної Носівчанка 110
4.5.15. Форма обліпихи крушиноподібної Пам'ятка 111
4.5.16. Форма обліпихи крушиноподібної Сонячне сяйво 113
4.5.17. Форма обліпихи крушиноподібної 1-15-8С 114
4.5.18. Форма обліпихи крушиноподібної Каротинна 115
4.5.19. Форма обліпихи крушиноподібної Апельсинова 117
4.5.20. Форма обліпихи крушиноподібної Лимонна 119
4.5.21. Форма-запилювач обліпихи крушиноподібної Абориген 6/11 .. 120

5. ОЦІНКА НОВИХ ФОРМ, СОРТІВ ОБЛІПИХИ КРУШИНОПОДІБНОЇ ЗА БІОХІМІЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ, СПОСОБАМИ ЗБЕРІГАННЯ ПЛОДІВ ТА ЇХ ПРИДАТНІСТЮ ДО ВИГОТОВЛЕННЯ ПРОДУКТІВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ 122
5.1. Оцінка плодів нових форм обліпихи крушиноподібної за біохімічними показниками та способами зберігання 122
5.2. Виготовлення та оцінка напівфабрикатів з плодів нових форм обліпихи крушиноподібної 128
5.3. Принципи підготовки плодів обліпихи та виготовлення соків, соковмісних і соковитих безалкогольних напоїв та вин 129

6. СПОСОБИ РОЗМНОЖЕННЯ ОБЛІПИХИ КРУШИНОПОДІБНОЇ 135
6.1. Насіннєве розмноження обліпихи 135
6.2. Вегетативне розмноження рослин обліпихи 138

6.2.1. Розмноження кореневою паросллю 138
6.2.2. Розмноження обліпихи відводками 139
6.2.3. Розмноження рослин обліпихи здерев'янілими (стебловими) живцями 140
6.2.4. Розмноження рослин обліпихи зеленими живцями 142
6.2.5. Розмноження обліпихи способом ділення куща 145
6.2.6. Розмноження сортової обліпихи різними способами щеплення . 145
6.2.7. Мікроклональне розмноження обліпихи крушиноподібної 152
7. СПОСОБИ САДІННЯ, СИСТЕМА УДОБРЕННЯ ТА ДОГЛЯДУ ЗА РОСЛИНАМИ ОБЛІПИХИ 155
7.1. Вибір місця, підготовка ґрунту до садіння та догляд за рослинами обліпихи 155
7.2. Вимоги, способи транспортування та зберігання посадкового матеріалу обліпихи 155
7.3. Система удобрення 158
7.4. Способи і норма садіння обліпихи 158
7.5. Догляд за рослинами обліпихи 160
7.5.1. Види, строки обрізки рослин обліпихи 162
7.6. Система інтегрованого захисту садів обліпихи 167
8. СПОСОБИ ЗБИРАННЯ УРОЖАЮ ПЛОДІВ ОБЛІПИХИ 168
8.1. Ручний збір плодів обліпихи 168
8.2. Механізоване збирання плодів обліпихи 169
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ПОСИЛАНЬ 174
ДОДАТКИ 181
Додаток 1. Результати щодо формування генетичних ресурсів обліпихи крушиноподібної в Інституті садівництва НААН 181
Додаток 2. Результати діяльності Інституту садівництва НААН з питанань формування сортів обліпихи крушиноподібної 186